

van sleurhut tot

twee nieuwe concepten voor mobiel wonen

door Chris Reinewald / Olof Koekebakker / fotografie Roos Aldershoff (Markies) / Christian Duvert (Modulair Huis Mobiel)

Een doorsnee-caravan houdt keurig het midden tussen Pipo's wendbare woonwagen en de volumineuze, immobiele stacaravan van zigeunerking Koko Petalo. Tot verbazing van de gevestigde fabrikanten ontstonden kortgeleden twee geheel nieuwe caravan-concepten. Architect Eduard Böhtlingk is een functionalist pur sang. Hij voltooide een model dat zo mobiel is als haar standaardbroertjes, maar dankzij uitklapbare zijwanden zo groot wordt als een bescheiden buitenhuisje.

Op zijn beurt sticht beeldend kunstenaar Joep van Lieshout verwarring door de kampeerwagen terug te brengen tot een uiterst simpele en op het oog toevallige aaneenschakeling van onderdelen.

lusthof

'dat daar niemand eerder op is gekomen'...

W elbeschouwd past de Vlaamse benaming 'sleurhut' goed bij de minder prettige aspecten van een caravan. Het hutje-op-wielen mag dan nog zo slim zijn ingericht, binnenin blijft het er claustrofobisch klein. In rijdende toestand blijkt hoe groter de 'hut', hoe onhandelbaarder, waardoor de autobestuurder het voorttrekken inderdaad als meesleuren gaat ervaren. Het ontwerp van Eduard Böhtlingk de 'Markies' - één van de genomineerde produkten voor de Designprijs Rotterdam - bezit juist de eigenschappen die je van een caravan verwacht. Hij is compact (2,20 x 4,50m) door haar container-vorm. Met een eenvoudige druk op de knop klappen de blinde zijwanden naar buiten, waardoor er in totaal een vloeroppervlakte van 6,60 x 4,50m bijkomt. Deze extra ruimte kan worden gebruikt als slaapkamer,

zitkamer/terras of serre. De markiezen, die zich als een harmonica ontvouwen, doen dienst als raam of dak. Het idee voor een uitklapbare caravan ontwikkelde Böhtlingk voor een Almeerse ontwerpwedstrijd 'Tijdelijk Wonen' in 1986. Hij was een van de winnaars. Zijn prijs bestond uit een lapje grond en 5000 gulden om zijn plan voor een 'mobiel vakantiehuisje' te realiseren. Het uitklapprincipe paste Böhtlingk al een jaar eerder toe tijdens de Biënnale voor Nederlandse Architecten in de Beurs van Berlage, waar jong talent zich presenteerde in een standaardcontainer van architectenbureau Benthem/Crouwel. Recente (utiliteitsbouw) projecten - een drukkerij, een installatie voor het composteren van slib, en een potgrondbedrijf - bewijzen Böhtlingks voorkeur voor heldere en eenvoudige constructies.

leuk ding

Het duurde maar liefst negen jaar voordat hij het - in principe uiterst eenvoudige - ontwerp kon realiseren. De architect/ontwerper verspeelde (te)veel tijd aan het interesseren van potentiële producenten uit de vouw/kampeerwagen- en caravansector: 'Ze vonden het allemaal een erg leuk ding, maar vroegen vervolgens naar een eventuele afzetmarkt. Nou, daar weet ik weinig van. En men wilde toch graag een prototype zien voor er ook maar in te investeren.' Er zat weinig anders op dan het ontwerp zelf te realiseren. Voor de markiezen kreeg Böhtlingk sponsoring van de markiezenfabriek Mado die de uitdaging van het project inzag. De andere delen en de (Martin Visser-achtige) banken en stoelen, uitgevoerd door kleinere constructiebedrijven, bekostigde het architectenbureau van Böhtlingk in Maasland. →

De simpele, maar niet simplistische manier waarop in de caravan zitbanken, stoelen, tafels met krukken en bedden met vloeren en al in de zijwanden verdwijnen, doet denken aan de handige inrichting (schuifwandjes, opklaptafeltjes) in het Rietveld-Schröderhuis, de 'speeltuin' van Gerrit Rietveld als piepjonge architect. Maar ook aan Buckminster Fullers futuristische experimenten met 'mobiel wonen'.

bij Frits Bom

De carrosserie van de Markies bestaat uit sandwichpanelen van elk 30 mm dik, voorzien van een polyester toplaag. De uitklapbare vloer dankt zijn stijfheid aan een stalen randprofiel dat tevens dienst doet als goot voor de markies. Fabrik Mado ontwierp een speciaal scharnier dat geheel vlak op de vloer aansluit. Drie elektrisch aangedreven buismotoren zetten de vloer, de markies en het zonnescherm afzonderlijk in

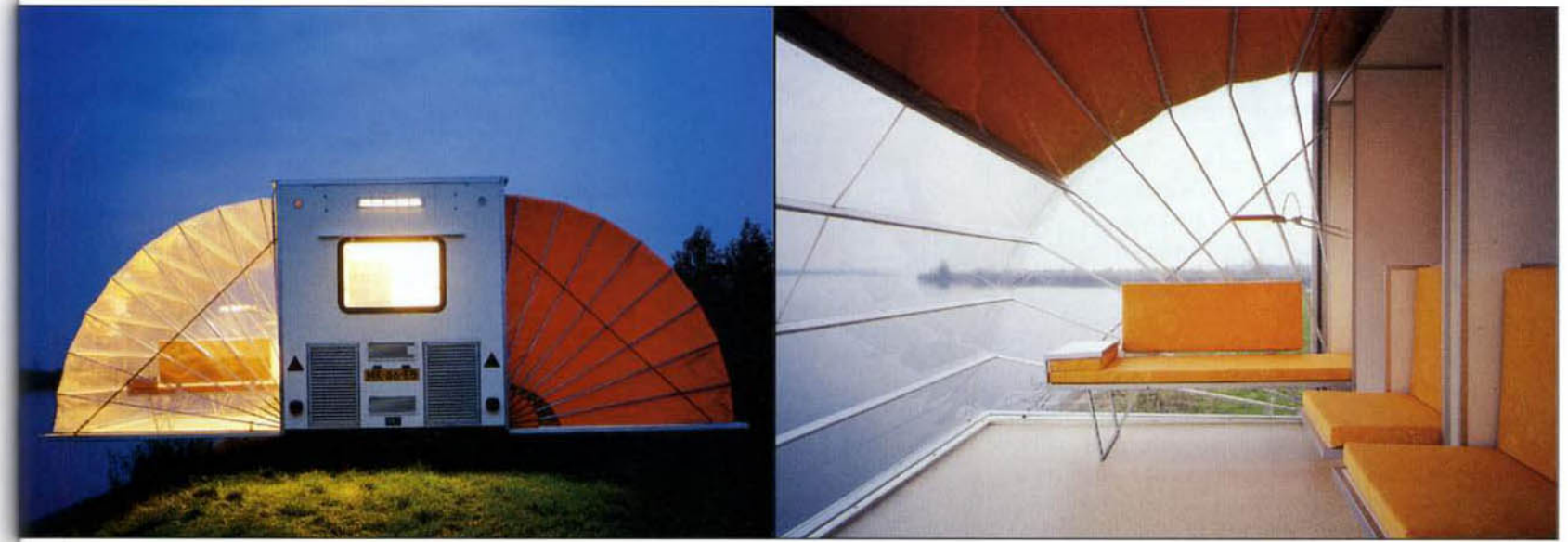
beweging. Het interieur is voorzien van de gemakken, (keuken, koelkast, wc, douche) die elke caravan bezit. De serre/vlonder en slaapkamer (voor twee volwassenen en twee kinderen) maken de Markies tot het beoogde vakantiehuysje dat sinds de voltooiing in de afgelopen nazomer niet weg is weggeweest van haar Almeerse stek. Voor de foto van het genoeglijk vissende jongetje op de 'vloer van de serre' zijn geen trucjes toegepast. Böhtlingk: 'Nee, naar opzij kantelen doet de Markies in deze situatie misschien alleen wanneer je er met vijf volwassen kerels aan het uiteinde van de vloer gaat staan springen. Normaal worden de zijkleppen ondersteund door twee uitdraaipoten, maar de kleppen zijn ook vrijhangend, bijvoorbeeld boven het water, te gebruiken.' Het oorspronkelijke ontwerp hoefde bij de uitvoering ervan amper te worden veranderd: 'Alleen het gewicht moet verder omlaag', zegt

Böhtlingk. Inmiddels zocht en vond hij de nodige publiciteit, inclusief een optreden bij vakantieman Frits Bom en een signalering in het veelgelezen Autoweek. Bestellingen rollen inmiddels binnen, terwijl de productie - door een speciaal daarvoor opgezet bedrijf - nog op gang moet komen. Zelf blijft Böhtlingk bij zijn geesteskind betrokken als ontwerper.

respons

Böhtlingk leidt uit de enthousiaste respons van het publiek een grote toekomst voor zijn Markies af. 'Het is zo'n simpel ontwerp dat men mij vaak zei 'dat daar niemand eerder op is gekomen'. Het nadeel van een caravan is dat hij klein is en je er altijd een voortent en vloertje bij moet plaatsen om wat leefruimte te krijgen. En echt lekker uitkijken vanuit een caravan kun je eigenlijk ook niet. Met de Markies krijg je voor ongeveer dezelfde prijs als een

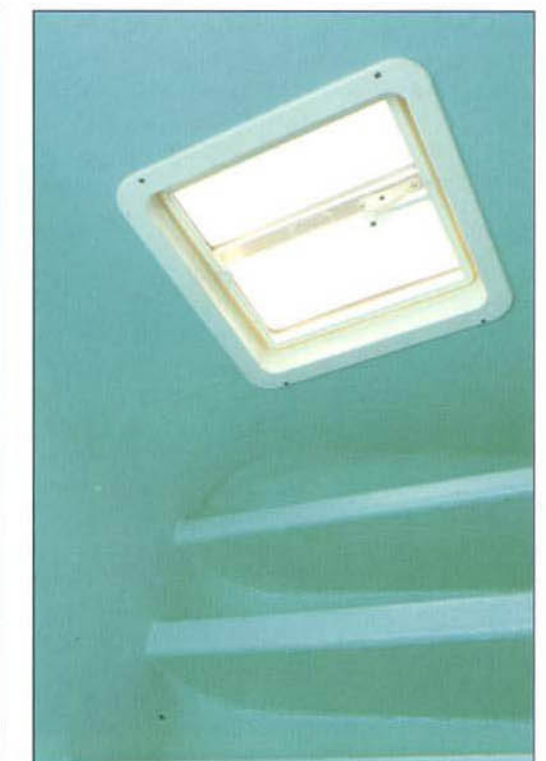
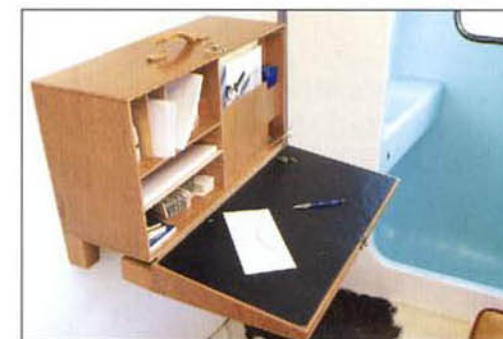
vervolg op p. 48

46

47

Met zijn Modulair Huis Mobiel sticht Joep van Lieshout opnieuw een weldadig soort verwarring...

vervolg van p. 46

De caravan van Van Lieshout

goede, middelgrote caravan - tussen de 30.000 en 50.000 gulden - nog twee tenten, twee vloeren, kortom een zee van ruimte cadeau.

Regent het, dan laat je met een druk op de knop in tien seconden de kap neer. Nadeel is dan wel dat je - net als bij een vouwcaravan - de natte delen moet laten drogen, voor je ze weer inklapt, maar daar wil ik met een heteluchtblazer, die in het plafond is ingebouwd, wat aan gaan doen.'

eenvoud

Serieproductie is voor het Modulair Huis Mobiel van beeldend kunstenaar Joep van Lieshout niet aan de orde. Zijn camper is een unicum, een kunstwerk voor eigen gebruik. Deze bevat weliswaar een paar technische handigheidjes, maar zoals gebruikelijk zit de inventiviteit bij Van Lieshout juist in de schokkende (want tot het uiterste gedreven) eenvoud van zijn werk.

Bijna alle hoekjes en randjes waarmee de caravanindustrie ons decennia vertrouwd heeft gemaakt - zodat men zelfs is gaan geloven dat zij van een onmisbare functionaliteit zijn - heeft Van Lieshout in één klap en met terugwerkende kracht overbodig gemaakt.

Dat laatste geldt letterlijk voor de cabine van de Mercedes-bestelwagen, die aan de buitenkant is voorzien van een anderhalf millimeter dik, egaliserend laagje polyester, dat alle stripjes en profieltjes onzichtbaar heeft gemaakt. Ook van binnen heeft Van Lieshout de cabine gecustomized: met een overdadige hoeveelheid schapebont en kastjes van zacht leer.

vier modules

Het Modulair Huis Mobiel bestaat vooralsnog uit vier gekoppelde modules: het chassis plus cabine van een negentien jaar oude Mercedes; een okergeel element met vaste installaties als bed, keuken en verwarming; een ‘leeg’ oranjebruin element dat ook dienst kan doen als laadruimte en waarin nog ‘slap’ (verwijderbaar en opvouwbaar) meubilair komt te hangen; en ten slotte een meloengeel aanhangsel met de douche, de wasbak en de w.c. Deze modules tonen verwantschap met Van Lieshouts eerdere (al dan niet mobiele) verblijfsmachines, waarbij aan één ‘meester’ verschillende ‘slaven’ worden vastgemaakt. Alleen is bij dit Modulair Huis Mobiel de hiërarchie niet evident, zodat je je af kunt vragen welk element nu ‘meester’ is. Waarschijnlijk komt het oorspronkelijke bestelwagen-deel daarvoor het meest in aanmerking, al kan ook dat te zijner tijd worden vervangen. In dat geval blijft de afdruk van het originele cabinedak zichtbaar, omdat het - ingesmeerd met was - als mal heeft gediend voor het overstekende deel van de slaapmodule.

De modules zijn zonder veel moeite te ontkoppelen en door andere te vervangen. Bovendien heeft Van Lieshout plannen voor een acht meter lange module als aanhangwagen, waarin hij - met één tafel over de volle lengte - zijn bureau kan onderbrengen.

twee gezichten

Met zijn Modulair Huis Mobiel sticht Joep van Lieshout opnieuw een weldadig soort verwarring. Zelf heeft hij het over ‘een combinatie van dingen die niet op elkaar zijn afgestemd’. Hij heeft zelfs overwogen de middelste module van aluminium te maken - ‘nog weirder’. Maar bij nader inzien werd duidelijk dat dit materiaal te snel zou corroderen.

Alles heeft twee gezichten. Het polyester is ongenaakbaar, maar niet onvriendelijk of afstotend. De afwerking is ongepolijst en enigszins ruw, maar nauwkeurig genoeg om probleemloos te functioneren. De kleuren lijken met elkaar te botsen, maar zijn tegelijkertijd verbonden door hun aardse karakter. En Van Lieshouts kampeerwagen heeft zeker twee gezichten als gewild tentoonstellingsobject dat op weg van het ene museum naar het andere zijn eigen vervoermiddel is, dat zijn schepper onderweg een doeltreffend en gerieflijk onderkomen biedt. ●